

NGO's EN VAKBONDEN EISEN STOPZETTING VAN DE PRODUCTIE, EXPORT EN IMPORT VAN VERBODEN PESTICIDEN DOOR DE EU.

De EU heeft het gebruik verboden van een aantal pesticiden waarvan is vastgesteld dat ze ernstige schade toebrengen aan de menselijke gezondheid en het milieu.

Echter, bedrijven mogen deze gevaarlijke pesticiden nog steeds in de EU produceren voor export naar andere landen met zwakkere regelgeving, waardoor de volksgezondheid en het milieu gevaar lopen. De EU staat ook de import toe van voedsel en landbouwproducten die geteeld zijn met pesticiden die in de EU zelf verboden zijn. Daardoor worden Europese consumenten blootgesteld aan cocktails van gevaarlijke residuen en ontstaat oneerlijke concurrentie voor Europese boeren.

De afgelopen jaren hebben alle EU-instellingen erkend dat er hier met twee maten wordt gemeten. Als de EU het gebruik van bepaalde pesticiden verbiedt omdat ze te gevaarlijk blijken te zijn voor Europese burgers, zou ze niet mogen toestaan dat bedrijven ze blijven produceren voor de export. Ook zou ze de import van voedsel dat geproduceerd en besmet is met deze stoffen niet mogen toelaten.

GIFTIGE HANDEL: DE EU EXPORTEERT PESTICIDEN WAARVAN BEWEZEN IS DAT ZE TE GEVAARLIJK ZIJN VOOR GEBRUIK OP DE EIGEN VELDEN

- » Maken in de EU-wetgeving betekenen dat chemische bedrijven zoals Bayer en Syngenta pesticiden voor de export kunnen blijven produceren in de EU, lang nadat het gebruik ervan is verboden om het milieu of de gezondheid van de burgers te beschermen.
- » In 2022 stond de EU de export toe van meer dan 120.000 ton pesticiden die verboden zijn op Europese boerderijen vanwege de gevaren die ze vormen voor de menselijke gezondheid en de natuur.
- » Dit is een stijging van 50% vergeleken met de hoeveelheid verboden pesticiden **die werden aangemeld voor export** vanuit de EU in 2018. Dit ondanks het feit dat het VK, dat inmiddels uit de EU is gestapt, 40% van de export voor zijn rekening nam. Hiermee rekening houdend is de uitvoer van verboden pesticiden uit de EU tussen 2018 en 2022 met 175% gestegen.
- » In totaal werden in 2022 meer dan 50 verschillende werkzame stoffen van pesticiden die verboden zijn om de menselijke gezondheid of het milieu te beschermen, vanuit de EU geëxporteerd.

- » 1,3-Dichloorpropeen (1,3-D), een bodemontsmettingsmiddel **dat is geclassificeerd** als waarschijnlijk kankerverwekkend, werd het meest geëxporteerd. Het werd verboden in de EU vanwege bezorgdheid over risico's voor de fauna en het grondwater.
- » Het op één na grootste exportproduct was cyaanamide, een groeiregulator **waarvan wordt vermoed dat** het kanker veroorzaakt en de vruchtbaarheid schaadt. Dit product werd **verboden** vanwege «duidelijke aanwijzingen» dat het schadelijke effecten heeft op de menselijke gezondheid en in het bijzonder op de gezondheid van operatoren.
- » Enkele andere van de meest geëxporteerde en gevaarlijke middelen waren :
 - Bijendodende **neonicotinoïde insecticiden**, die zijn geïdentificeerd als een belangrijke factor in de wereldwijde achteruitgang van bijen en andere bestuivers;
 - Mancozeb, een fungicide dat in 2020 werd verboden nadat het giftig **bleek te** zijn voor de menselijke voortplanting en een hormoonverstoorder;
 - **Diquat**, een acuut giftige onkruidverdelger, dat onlangs **betrokken** bleek te zijn bij vergiftigingen onder de boerenbevolking in Brazilië;
 - Chloorpyrifos, een verboden pesticide **dat in verband wordt gebracht** met hersenschade bij kinderen;
 - Chloorthalonil, een chemische stof die verboden is omdat deze **het grondwater kan verontreinigen** en kanker kan veroorzaken.
- » Zoals de voormalige Eurocommissaris voor Milieu, Virginijus Sinkevičius, **benadrukte**, kunnen deze chemische stoffen «dezelfde schade aan de gezondheid en het milieu toebrengen, ongeacht waar ze worden gebruikt».
- » In feite was het overgrote deel van de export van door de EU verboden pesticiden bestemd voor lage- en middeninkomenslanden (LMIC's) zoals Marokko, Zuid-Afrika, India, Mexico, Vietnam, Peru, de Filipijnen of Brazilië, waar het risico van blootstelling van mens en milieu «bijna zonder uitzondering» veel hoger is dan in de EU, zoals VN-agentschappen hebben **gewaarschuwd**. In deze landen zullen de gevaarlijke pesticiden die in de EU verboden zijn verwoestende gevolgen hebben voor zowel de menselijke gezondheid als het milieu.
- » **In een verklaring** van 35 deskundigen van de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties van juli 2020 werd benadrukt dat «de praktijk dat rijke landen hun verboden giftige stoffen exporteren naar armere landen, die niet in staat zijn om de risico's te beheersen, afkeurenswaardig is en moet stoppen». De experts waarschuwden dat de «gevolgen voor de gezondheid en het milieu» worden geëxternaliseerd «naar de meest kwetsbaren», vooral «gemeenschappen van Afrikaanse afkomst en andere mensen van kleur».
- » Zoals blijkt uit een recent **onderzoek** in Frankrijk, heeft deze giftige handel niet alleen nadelige gevolgen voor de importerende landen. Het heeft ook ernstige gevolgen voor het milieu en de bevolking die woont rond fabrieken die deze gevaarlijke chemicaliën in Europa blijven produceren. Het water rond een BASF-fabriek in Frankrijk bleek bijvoorbeeld vervuild te zijn met residuen van fipronil met niveaus die 336 keer hoger lagen dan de drempelwaarde die als veilig voor het milieu wordt beschouwd. Fipronil is sinds 2004 verboden in Frankrijk, maar BASF **blijft het produceren** in zijn fabriek in Seine-Maritime.

VERBODEN PESTICIDEN OP ONS BORD

- » De EU staat ook de import toe van voedsel en landbouwproducten die geteeld zijn met pesticiden die op de eigen velden verboden zijn. Dit creëert oneerlijke concurrentie voor boeren in de EU die - terecht - deze chemicaliën niet meer mogen gebruiken, maar worden geconfronteerd met geïmporteerde producten die onder veel minder strenge voorwaarden worden geteeld. Het geeft ook aanleiding tot bezorgdheid over de gezondheid van Europese consumenten, die uiteindelijk worden blootgesteld aan residuen van gevaarlijke pesticiden die in de EU zijn verboden in hun dagelijkse voeding en dranken.
- » Door mazen in het pesticidenbeleid van de EU hebben momenteel ongeveer 65 door de EU verboden pesticiden een maximumresidugehalte (het hoogste wettelijke niveau voor een pesticidenresidu in voedsel dat veilig wordt geacht voor consumenten) boven nul (d.w.z. boven de vastgestelde detectielimiet). Dit betekent dat residuen van deze gevaarlijke pesticiden die in Europa verboden zijn, nog steeds wettelijk zijn toegestaan in geïmporteed voedsel. Als gevolg hiervan staat de EU in feite het gebruik ervan in verhandelde producten toe.
- » In 2022 werden in totaal 53 verschillende door de EU verboden pesticiden **aangetroffen** in uit derde landen geïmporteed voedsel. Producten met hogere verontreinigingspercentages waren thee (42%), koffie (25,6%), peulvruchten (16,6%) en specerijen (15,8%).
- » Tot de meest gedetecteerde chemicaliën behoorden imidacloprid, thiamethoxam en clothianidin. Deze drie bijendodende en neurotoxische neonicotinoïde insecticiden werden gedetecteerd in bijna 500 monsters van geïmporteed voedselproducten die in 2022 door de EU-autoriteiten werden geanalyseerd. Carbendazim, een schimmeldodend middel **dat is geclassificeerd** als mutageen en giftig voor de voortplanting, is dat jaar ook één van de meest aangetroffen verboden pesticiden in geïmporteed voedsel.
- » Ironisch genoeg werden deze vier verboden pesticiden, die in 2022 het vaakst werden aangetroffen als residuen in geïmporteed voedingsmiddelen, in datzelfde jaar ook geëxporteerd door de EU. Als een boemerang vinden deze verboden pesticiden die in de EU zijn geproduceerd hun weg terug naar Europa via geïmporteed voedsel.
- » De ingevoerde levensmiddelen die het vaakst residuen van in de EU verboden pesticiden bleken te bevatten, kwamen uit India, Uganda, China, Kenia, Brazilië, Egypte, Vietnam, Thailand, Costa Rica, Zuid-Afrika, Marokko, Peru en Turkije. Deze LMIC's maakten allemaal deel uit van de bestemmingen waarnaar de EU in 2022 verboden pesticiden exporteerde.
- » **Volgens** Sue Longley, algemeen secretaris van de International Union of Food and Agricultural Workers (IUF) «is het zeer zorgwekkend dat landarbeiders in de landen waar fruit en groenten worden verbouwd nog steeds met deze pesticiden moeten werken en daarbij hun gezondheid en zelfs hun leven riskeren».

ONVERVULDE BELOFTES

- » De Europese Commissie (EC) had in 2020 **toegezegd** dat de EU «het goede voorbeeld zal geven en, in overeenstemming met internationale verplichtingen, ervoor zal zorgen dat gevaarlijke chemische stoffen die in de Europese Unie verboden zijn, niet voor de export

zullen worden geproduceerd, onder meer door indien nodig de desbetreffende wetgeving te wijzigen». De Commissie had aangekondigd dat ze tegen 2023 met een wetgevend voorstel zou komen.

- » De belofte van de Europese Commissie om de export van gevaarlijke chemische stoffen die verboden zijn in de EU te verbieden, werd verwelkomd door honderden maatschappelijke organisaties in een **gezamenlijke verklaring**. Daarnaast schreven bijna 70 Europarlementariërs een brief aan de voorzitter van de Commissie, waarin ze haar belofte om een einde te maken aan deze praktijk verwelkomden, maar benadrukten dat «concrete acties dringend nodig zijn». Het initiatief werd ook uitdrukkelijk **verwelkomd** door de Europese Raad in maart 2021.
- » Maar hoewel de Commissie voorbereidend werk heeft gedaan, een openbare raadpleging heeft georganiseerd en een effectbeoordeling heeft laten uitvoeren, is zij haar belofte om in 2023 met een wetgevingsvoorstel te komen niet nagekomen. Hierdoor mogen bedrijven elk jaar steeds grotere hoeveelheden verboden pesticiden uit de EU blijven exporteren.
- » In juni 2024 **benadrukte** de Europese Raad dat «de Commissie niet volledig werk heeft gemaakt van de EU-strategie voor chemische stoffen [...] die opkomende chemische risico's en nieuwe gezondheids- en milieuproblemen aanpakt, en die de productie voor de uitvoer van schadelijke chemische stoffen die in de EU niet zijn toegestaan, verbiedt». De Raad drong er bij de Commissie op aan «om een hoog ambitieniveau te behouden bij de uitvoering van de EU-strategie». Een **petitie** met momenteel meer dan 300.000 handtekeningen, waarin geëist wordt dat de EU stopt met de export van verboden chemische stoffen, werd overhandigd aan de Europese Commissaris voor Milieu.
- » Ondertussen hebben sommige lidstaten het voortouw genomen. Frankrijk heeft een baanbrekende wetgeving aangenomen die de uitvoer van verboden pesticiden verbiedt en die in 2022 in werking is getreden. België heeft een vergelijkbare wetgeving aangenomen die in mei 2025 in werking trad. De reikwijdte van deze wetgeving varieert echter, en er zijn **mazen in de wet**. Ook kunnen deze nationale maatregelen worden omzeild door grote agrochemische bedrijven, die fabrieken en dochterondernemingen hebben in heel Europa.
- » De EC heeft ook **erkend** dat de invoer van voedsel dat is behandeld met pesticiden die in de EU verboden zijn, in strijd is met «de verwachtingen van de consument» en negatieve effecten heeft op het «concurrentievermogen van de landbouw in de EU» en op de bevolking en het milieu van de landen waar dat voedsel wordt geproduceerd.
- » Na de evaluatie van de Pesticiden- en MRL-verordening (Maximum Residue Levels) beloofde de Europese Commissie **in haar verslag aan het Europees Parlement en de Raad** om enkele mazen in de EU-wetgeving aan te pakken, die residuen van verboden pesticiden in ingevoerde voedingsmiddelen toelaten. In het bijzonder zei de Commissie dat ze rekening zou houden met «milieuaspecten» bij het beoordelen van aanvragen voor zogenaamde invoertoleranties. De Commissie heeft ook toegezegd invoertoleranties te herzien «voor stoffen met een hoog risico voor de menselijke gezondheid».
- » In 2023 heeft de Commissie vooruitgang geboekt en **besloten** om de MRL's te verlagen van twee neonicotinoïde pesticiden, clothianidin en thiamethoxam, die verboden waren

om milieuredenen, namelijk onaanvaardbare risico's voor bijen. Residuen van veel andere pesticiden die om milieuredenen verboden zijn, zijn echter nog steeds toegestaan in ingevoerde voedingsmiddelen. Tegelijkertijd doet de Commissie nog steeds **voorstellen** om voedsel-importen toe te staan die residuen bevatten van pesticiden die verboden zijn om de menselijke gezondheid te beschermen.

DUBBELE STANDAARDEN: TIJD OM TE HANDELEN!

- » De Europese Commissie moet nu haar belofte nakomen om een einde te maken aan de dubbele standaarden in de handel in pesticiden! Zij moet met een wetgevingsvoorstel komen om de export te verbieden van alle pesticiden die in de EU verboden zijn om de menselijke gezondheid en het milieu te beschermen, en actie te ondernemen om de import te verbieden van voedsel dat met deze chemicaliën is gemaakt.
- » De **conclusies** van de Strategische Dialoog over de toekomst van de landbouw in de EU - die in januari 2024 werd gelanceerd door de voorzitter van de Europese Commissie Ursula von der Leyen, en waaraan werd deelgenomen door belanghebbenden uit de Europese landbouw- en voedingssector, het maatschappelijk middenveld, boerenorganisaties, plattelandsgemeenschappen en de academische wereld - ondersteunen een verbod op de «uitvoer van binnen de EU verboden gevaarlijke pesticiden naar landen met minder strenge regelgeving», evenals «een betere afstemming van de importen op de voedsel- en landbouwnormen van de EU».
- » In haar op 19 februari 2025 gepubliceerde **Visie voor landbouw en voedsel** heeft de Commissie zich ertoe verbonden maatregelen te nemen om ervoor te zorgen «dat de gevaarlijkste pesticiden die in de EU om gezondheids- en milieuredenen verboden zijn, niet opnieuw de EU mogen binnenkomen via ingevoerde producten» en ook om «de kwestie van de uitvoer van gevaarlijke chemische stoffen, waaronder pesticiden, die in de EU verboden zijn» aan te pakken.
- » In december 2024 sloten Oostenrijk, Frankrijk, Luxemburg, Nederland, Noorwegen en Zweden zich aan bij een **brief van Denemarken** aan de nieuwe Commissaris voor Milieu, Jessika Roswall, waarin ze eraan herinnerden dat de Commissie «de strategie voor chemische stoffen niet volledig heeft uitgevoerd» en waarin ze opriepen om «een einde te maken aan de export van gevaarlijke chemische stoffen die in de Europese Unie verboden zijn».
- » Tijdens de Milieuraad verklaarde de Deense minister Magnus Heunicke het volgende: «Ik geloof dat we een morele en ethische verantwoordelijkheid hebben om de gezondheid van mensen en het milieu te beschermen, niet alleen in de EU maar ook buiten de Unie. Het is gewoon niet juist om chemische stoffen naar derde landen te exporteren waarvan we hebben vastgesteld dat ze te gevaarlijk zijn voor onze eigen burgers. Niemand kan dit rechtvaardigen. Er moet een einde aan komen.»
- » In januari 2025 zei de Luxemburgse minister van Landbouw Martine Hansen, gesteund door zes andere landen waaronder Frankrijk en Spanje, dat ze zal aandringen op het beëindigen van invoertoleranties voor pesticiden die in de EU verboden zijn, volgens een

notitie die Politico heeft gezien. «Als ze te gevaarlijk zijn voor Europa, mogen ze ook niet in geïmporteerde producten voorkomen. » De nieuwe landbouwcommissaris, Christophe Hansen, heeft onlangs ook **opgeroepen** tot een strengere aanpak van residuen van pesticiden in geïmporteed voedsel.

- » Zoals blijkt uit het **voorbeeld van Frankrijk** en een **studie** van Le Basic van april 2024, zou een verbod op de export van verboden pesticiden de werkgelegenheid niet in gevaar brengen en de economie in Europa niet belasten, in tegenstelling tot wat de pesticidenlobby beweert. Tegelijkertijd zou het stopzetten van de export van door de EU verboden pesticiden een sterk en positief effect hebben op de volksgezondheid en het milieu in de importerende landen.
- » Een verbod op deze export zou ook in overeenstemming zijn met de regels van de Wereldhandelsorganisatie (WHO), zoals blijkt uit een onlangs gepubliceerd **juridisch advies** van Andrea Hamann, professor in de rechten aan de Universiteit van Straatsburg.
- » In december 2024 onderschreven beleidsmakers, onderzoekers en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties van over de hele wereld een verklaring tijdens een conferentie van het Europees Parlement die mede was georganiseerd door de International Pesticide Standard Alliance (IPSA), waarin werd opgeroepen tot de dringende uitbanning van zeer gevaarlijke pesticiden (HHP's). De 'verklaring van Brussel' benadrukt de ernstige schade die deze pesticiden toebrengen aan de menselijke gezondheid en het milieu, vooral in landen in het Zuiden waar de blootstelling onevenredig hoog is.
- » We doen een zeer dringend beroep op de Europese Commissie om haar belofte na te komen en er onverwijld voor te zorgen dat alle pesticiden die in de EU verboden zijn om de menselijke gezondheid en het milieu te beschermen, ook niet meer geproduceerd en geëxporteerd mogen worden en dat residuen van deze giftige chemicaliën niet worden toegelaten in geïmporteed voedsel. Hier is overweldigende steun voor!

AANVULLENDE MAATREGELEN TER ONDERSTEUNING VAN EEN WERELDWIJDE TRANSITIE

Een verbod op de export en import van verboden pesticiden is een belangrijke eerste stap, maar moet worden aangevuld met andere maatregelen:

- » We roepen de Europese Commissie op om haar **belofte** na te komen om «actief in gesprek te gaan» met handelspartners, vooral met landen uit het Zuiden, «om de overgang naar een duurzamer gebruik van pesticiden te begeleiden om verstoringen van de handel te voorkomen en alternatieve gewasbeschermingsmiddelen en -methoden te bevorderen». Boeren in lage- en middeninkomenslanden moeten worden gesteund in hun overgang van gevaarlijke chemicaliën naar veilige en duurzame alternatieven, met name Integrated Pest Management, Integrated Weed Management, agroforestry en agro-ecologie, om ervoor te zorgen dat ze niet worden blootgesteld aan een hoger risico op oogstverliezen en niet worden gedwongen om die gevaarlijke chemicaliën ergens anders te kopen.

- » Daarnaast roepen we de Europese Commissie op om ervoor te zorgen dat de verkoop van pesticiden volledig onder het toepassingsgebied van de **richtlijn** inzake zorgplicht van bedrijven op het gebied van duurzaamheid valt. Europese fabrikanten die **enorme winsten maken** met de verkoop van gevaarlijke, verboden chemicaliën in lage- en middeninkomenslanden, produceren ook een enorme hoeveelheid van deze producten buiten Europa, waarvan de verkoop niet beïnvloed zal worden door een exportverbod in de EU.
- » We roepen de Europese Commissie ook op om **de toezegging van de EU na** te komen om «al haar instrumenten op het gebied van diplomatie, handelsbeleid en ontwikkelingshulp in te zetten» om de «uitfasering» van het gebruik van pesticiden die niet langer zijn goedgekeurd in de EU te bevorderen en «wereldwijd stoffen met een laag risico en alternatieven voor pesticiden te promoten». Dit kan worden bereikt door deel te nemen aan de **internationaal overeengekomen** en binnenkort op te richten Global Alliance on Highly Hazardous Pesticides, die tot doel heeft zeer gevaarlijke pesticiden in de landbouw geleidelijk uit te bannen en een overgang naar veiligere alternatieven te bevorderen.
- » Verder roepen we de EU op om alles te doen wat in haar macht ligt om bij te dragen aan een efficiëntere werking van het Internationale Verdrag van Rotterdam. Het Verdrag lijdt momenteel aan «**een verlamming**», omdat een handvol landen hardnekkig het op de lijst zetten van nieuwe gevaarlijke chemische stoffen blokkeert, «ondanks de wens en de inspanningen van de meerderheid van de partijen om het Verdrag van Rotterdam te versterken».

EINDE

AUTEURS (IN ALFABETISCHE VOLGORDE):

ActionAid France, Broederlijk Delen, Corporate Europe Observatory (CEO), Child Rights International Network (CRIN), Dreikönig- saktion der Katholischen Jungschar (DKA Oostenrijk), Ekō, European Environmental Bureau (EEB), Fondation pour la Nature et l'Homme (FNH), Foodwatch, Friends of the Earth Europe, Greenpeace EU, Humundi, Le CCFD-Terre Solidaire, Pesticide Action Network Europe (PAN Europe), Pestizid Aktions-Netzwerk e.V. (PAN Duitsland), Public Eye, Slow Food, Veblen Instituut voor economische hervormingen.